

Krisjan:

Leyst og fast um samfelagsviðurskipti

6. PARTUR

Tað er at harmast um, at ávísir flokkar her á landi so gott um einans nýta sama demagogiska og svinska viðtaluhátt sum Glistrup. Hetta er ikki einans størsta háð, blað kann vísa álvarsomum lesandi, sum leita sær stuðul og politiska veg- ella viljeidning í flokkaná málögnum, men slíkur ómentaður frásøguháttur er við hansara illsinnislegsum eirindaleys avdúkan um skortandi málbúna hjá tí skrivandi. Men tað er ikki sørt, at henda svinska skrivning særir óherdar sálir sum mína. Gevst tí meðan tíð er við hesi dálkingini, sum er av so álvarsomum slag, at hon er við at taka orðini til sinniliga friðartalu frá uppvaksandi ungdomum okkara, sum eru teir, ið einamest gerast offur fyri geisandi bornleysum kensluspurningum, tá hesir ið áhaldandi illsinnisriðum vera »umrøddir«.

Spillurnar eru nógvar og eitrandi, og siggja vit ivaleyst ikki enn meira enn nákrar teirra. Tí er tað demokratiska skylda landsborgaranna alsamt at leita sum lutur á renni eftir møguligum ódámiligum fyrbrigdum og hvør í sínum lagi at royna sum best at vísa á skilabestu ábøtur. Tástani fara vit veruliga at duga at virðismeta dýrmettu demokratisku hugsjónina. Men ringt er at læra gamlan hund uppi at sita, og verða vit tiskil at seta størstu vónir okkara til børnini og enn óspiltu ungdomar okkara, tí víðurkenna mugu vit, at uttan ungdomsins áreið og dirvi til at royna nýggjar leiðir, koma vit ikki av fetanum. Hóast góða vilja okkara bera vit í barmi slóknandi livsbrand, sammettan við ungdomanna. Eisini ivist eg, um vit framvegis hava rættin til fullnar at ráða framtíðini, sum hóast alt er ogn teirra.

Tí er tað so átroðkandi neyðugt, at vit sum skjótast fáa føroyskan skúla, grundaðan á námstílar, ið fyrst og fremst leggur dentin á landsins krøv til komandi ánarar tess. Skúlatíðin hjá størri bornunum eins og hjá studentarskúlanæmingum og møguliga kennarnæmingum við kundi hugsandi verið broytt til at umfata 8 lestrarmanáðar, 3 arbeiðsmánaðar við skapandi virki og ein mánaða regluliga summarfrítíð. Øll kenna vit, sum hava havt høvi til at takast við fjøllbroytt arbeiði, og tað serliga uttandura, gleðina við vissuni um at hava útintit dygdargott dagsverk. Nógvar eru tey skúlafólk, sum við nýháttaða skúllagi ongantíð fáa lut í i hesi sælu frøi, sum tá hon ikki er framæld av girndunum, er so rein og náttúrlig, at svennurin eina er hóskað samsýning fyri lokið strev. Eisini má tað gerast greitt strax, at samfelag okkara hvørki hevur brúk fyri ella tó óv stórt tal av »specialistum« ella serfrøðingum, tá sær verður burtur frá núverandi og komandi idnaðar-

økjum, sum sjálvandi skulu rekast sum best.

Harafturimóti er tað altíð tørvur á fólk, sum í eini handavending evna at leggja um frá arbeiði til annað, og er tað eyðkent fyri hesi, at tey heppisligari enn flest onnur bera framyvir ta støðugt ungu demokratisku livssjónina. Hesi fólk, sum til fullnar kenna øll virkisøki landsins, og sum tí kannska ikki skipa seg saman í politiskar ser-bólkar, er besta verja okkara móti til demisglistrups-kum og øðrum hótandi ágangi. Samfelagsins mest haldgóða mentan man ivaleyst eisini vera ímyndað hetta fólk, sum í øllum verki uttan hóasták evnar at finna skilabestu loysnir. Onkur royndi í Føroya Útvarpi fyri árum síðan at lýsa mentan sum áralag og gongulag og kannska hin kropna filingarhondin eisini var nevnd. Henda yvirlýsingin er kannska ikki longur galdandi eftir allar mentunarstevnunar, vit hava havt við »finari« útlendskari lutteku.

Uttan at halda meg vera færan fyri at lýsa hugtakið nærri, vil eg tó mótmæla hesi lýsing, sum fyri mær einans endurgevur arbeiðs- og arburðarhættir og úrslitið av ávísar arbeiðslagi. Men hugtakið mentan átti heldur at verið eitthvørt slag av hugaferð. So-statt kundu vit møguliga lýst mentan sum einstaklinganna og tjóðarinnar ærliga leitan, og fyri at náa nøkrum máli við ærligari og sinniligari leitan, kann hetta mál í sjálvum sær einans vera sannleikanna sannleiki, og slík sinnilig stremban eftir sannleikanum kann ikki júst kallast ómentað, ment tvørturimóti. Hetta átti at verið mentan allra tjóða. Civilisation ella framtøka kundi sostatt skilt sum umkringstøðuligu fyritreytirnar fyri slíkari rættferðshugsan og -leitan. Eru fyritreytirnar ikki við hondina ella alt ov langt frá alfaravegi, so gerst tað alt í einum tvørligt við leitanini eftir sannleikanum. Leitandi sinnini órogvast og hava ama av óruddinum, skittinum, roykinum, ganginum, óvandaligari talu og skrivt, ábyrgdarloysi meðmenniskjanna, klandri granna millum og hvørt av sínum. Tiskil er tað so neyðugt í okkara broyt-ingartiðum at hava í huga kringumstøðuligu viðurskipti landsins, so vit ikki í líka stóran mun sum higartil gerast mið- og málleysir kastibóltar fyri samtíðarbroyttingunum, sum vit vita verða at koma.

Sjálvshugsandi ungdomar taka helst undir við slíkum hugsjónum, hóast hesar ikki eru politiskt kenslubundnar, og teir frægastu teirra brenna ivaleyst eftir, at okkurt kom á skafti hesum viðvíkjandi, og enn størri og sterkari kenslur vildu ungdomarnir sum vaksni sýnt skapaðum varandi tiltøkum, hesir høvdu havt høvi til at fremja sjálvir.

Áhugaverd framsýning um Nólsoyar Páll

Nógv fólk hevur vitjað framsýningina, sum Fornminnissavnið er sinnað at læna út um alt landið, um áhugi er

Í Stokkastovuni í Tinganesi er í hesum døgum stór framsýning av ymiskum áhugaverdum lutum. Nólsoyar Páll hevur átt.

Framsýningin opnaði friggjadagin, og eru ongar ætlanir um at lata hana aftur í bræði. Gerandisdagar er framsýningin opin somu

tíðir sum Fornminnissavnið, t.e. frá kl. 10 til 12 og frá kl. 14 til 16. Leygar- og sunnudagar er opið frá kl. 15 til 17.

Atgongumerkini, til hesa sera áhugaverdu og fjøllbroyttu framsýning, fáast við inngongdina og kosta 5 kr. fyri vaksni og 3 kr. fyri børn.

Uppá fyrispurning frá blaðnum, upplýsa fyrireikararnir, at nógvar fólk hevur vitjað framsýningina. Fornminnissavnið er eisini sinnað til at læna framsýningina út um landið, um so er, at fólk eru, sum vilja átaka sær at útvega holi og annars stíla fyri.

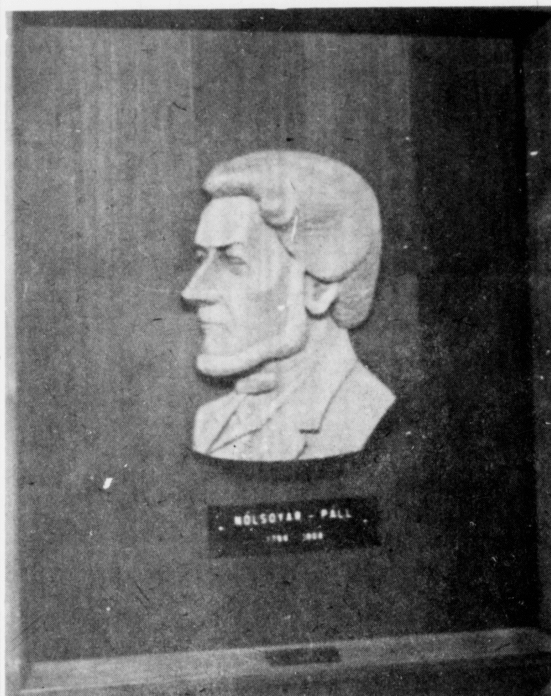
Í lítlum hefti, sum fæst við inngongdina, verður greitt frá framsýningini og Stokkastovuni, sum hýsir framsýningini. Vit endurprenta frágreiðingarnar her:

Framsýningin

Í august 1973 lat enska stjórnin føroyingum til gávu fotomyndir av ymiskum skjólum, ið høvdu samband við tíðarskeiðið, tá ið Nólsoyar Páll og manning hansara vóru í London um heystið 1808.

Æruna av, at hetta kom í lag, eigur bretska føroyavinurin John F. West, ið nógvar føroyingar munnu kenna. Hann kom fram á hesi skjöl i »Public Record Office« og »Admiralty Prize Court« í London.

Løgmaður, Atli Dam, heitti so á Landsskjalasavnið, ið fekk fotomyndirnar, um at sýna tær fram alment. Páll Nolsøe, landskjalavørður, kom við hugsanini

Træskurður av Nólsoyar Páll, ið listarmaðurin Fridjof Joensen hevur gjørt og sum Klaksvíkar Sjómannsskúli eigur

Tað er Fornminnissavnið, ið skipar fyri hesi framsýning, sum Bárður Jacobsen, savnslarari hevur lagt til rættis.

Latið okkum tí smíða, meðan jarnið er heitt. Latið okkum tí saman við framtíðarinnar føroysku skúlum fara undir slíkar kringsumstøðuligar ábøtur, sum til demis tíðarhóskandi veitingar av skittvatni okkara og øðrum átroðkandi málum á bygd og í bý. Størsta gleðin hjá okkum tilkomnu vildi verið, um vit so leiðis kundu fingið um endan á barnanna stórvingnu úrslitum, áðrenn vit slóknadu í vissuni um, at vit lótu eftir okkum føðilandið tí eitt munandi meira búgvíð ættarlið, enn okkara egna.

Omanfyrirstandandi brot skulu einans skiljast sum ein víðurkennig av ymsum samfelagsnevrandi viðurskiptum, vit enn ikki hava megnað at loyst á almennum stigi, men sum vit kortini hvør í sínum lagi kunnu beta munandi um.

Við tókk fyri upptøkuna

Krisjan

Aftast á myndini mortari. Biblían, sum er frá 1722, var á Myrkjanoyri í Klaksvík, har Nólsoyar Páll einferð budi. Navnið Johan Ziska og árstalið 1855 stendur í. Johan Ziska var sonur Mariu Malenu einkju eftir Nólsoyar Páll og seinna mann hennara Dánial Jákup Joensen